

Bas Worm, adviseur bij Vereniging Het Edelhert

'Als je doet wat je deed, krijg je niet meer het resultaat dat je eerder kreeg'

'Ja en nee. Nee, omdat we zien dat sommige terreinbeheerders weliswaar stoppen met getalmatig beheer (afschot), omdat er wolven in hun terrein actief worden. Maar we weten inmiddels na een aantal jaar actieve monitoring en ook uit ervaringen uit het buitenland, dat aanwezige wolven de populaties edelherten, damherten en wilde zwijnen niet in die mate reduceren als we gezamenlijk in het provinciale Fauna-beheerplan (FBP) hebben afgesproken. Dus: ook daar waar wolven zijn, hebben we als mens een aanvullende inspanning te plegen in het licht van getalmatig beheer om de afgesproken dichtheden aan grote wilde hoefdieren te behalen en behouden. Het 'ja' geldt voor de manier waarop dat getalmatige beheer van die grote hoefdieren wordt uitgevoerd. We zien dat de grote wilde hoefdieren zich onder invloed van wolven anders gaan gedragen in de tijd en ruimte. Dat betekent ook dat de uitvoerders van dat getalmatig beheer – de 'jagers'/beheerders – de manier waarop ze beheren moeten gaan aanpassen aan dat veranderde gedrag van die hoefdieren: als je doet wat je deed, krijg je niet meer het resultaat dat je eerder kreeg. Dus zullen we onze manier van 'jagen' ook moeten aanpassen, bijvoorbeeld van passief op de hoogzit naar actief de dieren opzoeken.'

Bart Beekers, ecooloog en wolvenexpert bij Ark Rewilding

'Met meer wilde prooidieren is samenleven met wolven goed mogelijk en wordt de natuur ook natuurlijker'

'Niet alleen de terugkeer van wolven vraagt om een herbezinning op hoe we met grote (hoef)dieren moeten omgaan. De natuur in bredere zin heeft baat bij wat meer natuurlijkheid en een zo compleet mogelijke inheemse fauna. 'Grofwild' – zwijnen, reeën en herten – vervult een sleutelrol in de natuur. Bodemwoeling door zwijnen bijvoorbeeld faciliteert planten die in een gesloten bodem niet ontkiemen. Vraat door ree en edelhert houdt gebieden meer open dan zonder hen het geval is. In de ecologie geldt: hoe gevarieerder de 'grazersgemeenschap', hoe groter de biodiversiteit die zij faciliteert. Grote roofdieren beïnvloeden op natuurlijke wijze de aantallen grazers én hun gedrag. Het is essentieel dat wolven in natuurgebieden genoeg wilde prooidieren vinden en huisdieren goed beschermd worden. Dat leidt tot een 'natuurlijker natuur'. Een voorbeeld: de aantallen wilde hoefdieren in Drenthe zijn beperkt (zwijn en edelhert ontbreken), veel aanvallen op onbeschermd vee zijn het gevolg. Met meer wilde prooidieren is samenleven met wolven goed mogelijk en wordt de natuur ook natuurlijker. Wolven 'beheren' immers jaarrond en dragen daarmee niet alleen bij aan een meer natuurlijke regulatie van prooidieren, maar ook aan het herstel van aasetergemeenschappen en de mineralenkringloop. Met een complete aasetergemeenschap moeten wolven sneller weer op jacht. Wolfvolgend faunabeheer is een onderwerp dat leeft en laat zien dat de natuur echt wel wat wilder kan. Dit betekent voorlopig niet dat we het wildbeheer kunnen loslaten: herten, zwijnen, runderen en wolven leven in een door mensen gedomineerd landschap. Dit vraagt realistisch gezien om 'ecologisch afgestemd' menselijk beheer.'

'Wolf vraagt om ander (grof)wildbeheer'

— Ria Dubbeldam (samenstelling)

Dorien van Dijk, teamleider communicatie bij de Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging

'Het is uiteindelijk de wolf zelf die zijn prooi kiest, ongeacht de menukaart die wij hem voorschotelen'

'De komst van de wolf is een feit en een uitbreiding van de Nederlandse fauna. Wel maken we ons zorgen over de sterk groeiende populatie in ons kleine, drukke land. Deze zorgen liggen vooral op maatschappelijk, sociaal en economisch vlak. De aanwezigheid van voldoende grofwild is een laatste zorg. De aanwezigheid van de wolf zal niet moeten leiden tot een landschap vol hekken en rasters. Ontsluiting en verbinding was de afgelopen 25 jaar juist een belangrijk natuurbeleidsdoel. Hoe meer wolven hoe meer confrontaties tussen mensen en wolven, en tussen wolven en vee. Volgens Blij12 zijn wolven dit jaar in amper vier maanden tijd verantwoordelijk voor het doden van bijna duizend schapen, zo'n tien geiten, acht pony's, drie runderen en een alpaca. Dit terwijl reeën in nagenoeg heel Nederland talrijk aanwezig zijn. Het beheer van grofwild richt zich niet alleen op populatiebeheer, maar ook op het voorkomen van schade aan landbouw, natuur en verkeer. Het handhaven van nulstandgebieden geldt slechts op enkele locaties en dan specifiek voor wilde zwijnen. Dit om besmettingen met Afrikaanse varkenspest te voorkomen. Wolven zijn slimme dieren en opportunisten. Het aantal reeën is sinds de vorige eeuw geëxplodeerd van enkele duizenden tot naar schatting 125.000 dieren. Jaarlijks komen er tien- à vijftien duizend reeën onder een auto. Voedsel zal dus niet de limiterende factor zijn bij de groei van de wolvenpopulatie. Jagers zien wolven niet als concurrent. Op de meeste plaatsen in het wild vindt de wolf voldoende voedsel. En indien nodig wordt het beheerdoel grofwild aangepast. Maar het is uiteindelijk de wolf zelf die zijn prooi kiest, ongeacht de menukaart die wij hem voorschotelen.'

Glenn Lelieveld, coördinator Wolvenmeldpunt en projectleider roofdieren bij de Zoogdiervereniging

'Wat kunnen we wel of niet doen? Laten we dat per bosvak uitzoeken!'

'Door de terugkeer van de wolf staat het grofwildbeheer voor nieuwe uitdagingen. Wat kunnen we wel of niet doen? Laten we dat per bosvak uitzoeken. Is de bosverjonging goed, dan is aanpassing niet nodig. Mogelijk kan het afschot zelfs omlaag. Dit kan een optie zijn in wolvenkerengebieden met lagere dichtheden hoefdieren. Zeker edelherten mijden die gebieden. Tussen de wolventerritoria, het niemandsland waar wolven zo min mogelijk komen om niet in aanvaring met andere roedels te komen, is het voor hoefdieren relatief veilig. Het kan interessant zijn om daar de begrazing door herten te laten begaan. Zo ontstaat meer dynamiek in het wildbeheer. De doelstellingen van het wild- en bosbeheer blijven leidend maar waar het losser kan, zou ik het losser laten. Ik erken dat het lastig is om nieuw wildbeheer op te zetten. Er lopen nogal wat doelstellingen door elkaar heen, denk aan verkeersveiligheid, beperking van landbouwschade en bosverjonging. En dan komt die wolf er nog eens bij, waarover we nog onvoldoende kennis hebben wat betreft zijn interactie met zijn prooidieren, en daarmee zijn jachtsucces. Dus documenteer per bosvak alles wat opvalt om te leren. Alleen op de Veluwe beschikken wolven over verschillende prooidiersoorten waartussen ze kunnen wisselen. Zo vergroten ze hun jachtsucces. In andere gebieden leven vrijwel alleen reeën en als ze die onvoldoende kunnen vangen, wat moeten wolven dan eten? De gevolgen van onvoldoende prooidiersamenstellingen zijn bekend. Ik zeg niet dat we per se de nulstand voor herten en zwijnen moeten loslaten, maar we kunnen het er wel over hebben en de belangen van en regelingen voor akkerbouwers (schade aan gewassen) en dierhouders (verloren schapen) eerlijk tegen elkaar afwegen.'

Niels Gilissen, ecooloog bij Natuurmonumenten

'Het planmatig loslaten van de nulstand zou goed zijn voor de natuur, voor het grofwild én voor de wolf'

'Natuurmonumenten hanteert al sinds 1979 het nee, tenzij-principe: dieren worden niet gedood, tenzij de risico's voor verkeersveiligheid of landbouw- of natuurschade te groot zijn en preventieve maatregelen niet werken. Dit uitgangspunt is door de komst van de wolf niet veranderd. De wolf heeft effect op het gedrag van grofwild en daarmee op de ontwikkelingen van vegetatie en natuurdoelen, weten we uit onderzoeken uit het buitenland. Maar tegelijkertijd is hij in ons land nog maar kort terug en hebben we nog onvoldoende kennis over de precieze invloed van de wolf op de Nederlandse natuur. Daarom monitoren en onderzoeken we de effecten. Voor de Veluwe werken we conform het faunabeheerplan, waarin doelstanden en bijbehorend afschot zijn bepaald. Wel hebben we na de komst van de wolf ons wildbeheer enigszins aangepast. We kijken hoeveel afschot nodig is om de doelstand te halen: wat de wolf predeert, schieten wij niet. Onze wens is om nog een stap verder te gaan: het beheer niet meer primair richten op doelstanden, maar op effecten op het ecosysteem én op het tegengaan van schade. Daarnaast zien wij het liefst dat populaties herten en zwijnen zich zo natuurlijk mogelijk kunnen ontwikkelen, maar buiten de Veluwe wordt veelal een nulstandbeleid gevoerd voor grofwild. Het planmatig loslaten van de nulstand zou goed zijn voor de natuur, voor het grofwild én voor de wolf. De verwachting is echter niet dat met een groter aanbod van wilde prooidieren de aanvallen op landbouwhuisdieren substantieel gaan afnemen. Om vee te beschermen blijven preventieve maatregelen altijd noodzakelijk.'